

Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesinde Bebeği Yatan Annelerin Kaygı Düzeylerinin Değerlendirilmesi

Assesment of Anxiety Levels of Mothers Whose Babies are Hospitalized in Neonatal Intensive Care Unit

Deniz OMAK^a, İlknur KAHRİMAN^b, Yavuz ÖZORAN^c

^aKaradeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi, Farabi Hastanesi Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi, Trabzon, TÜRKİYE

^bKaradeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği ABD, Trabzon, TÜRKİYE

^cAvrasya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Trabzon, TÜRKİYE

*Bu çalışma, Avrasya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsünde Yüksek Lisans Tezi olarak çalışılmış ve 2018 yılında 26.Ulusal Neonatoloji Kongresi'nde (14-18 Nisan 2018, KKTC) elektronik poster olarak sunulmuştur.

ÖZET Amaç: Araştırma, yenidoğan yoğun bakım ünitesinde bebeği yatan annelerin kaygı düzeylerini belirlemek amacıyla yapıldı. **Gereç ve Yöntemler:** Araştırma tanımlayıcı tipte olup, gerekli izinler alındıktan sonra bir üniversite hastanesinin yenidoğan yoğun bakım ünitesinde bebeği yatan ve araştırmaya katılmada gönüllü 148 anne ile Kasım 2015-Mayıs 2016 tarihleri arasında yürütüldü. Veriler, "Ebeveyn ve Bebek Bilgi Formu" ve "Durumluk ve Sürekli Kaygı Ölçeği" ile toplandı. **Bulgular:** Araştırmaya katılan annelerin %56,1'inin (n=83) 25-34 yaş grubunda, %35,8'inin (n=53) lise mezunu ve çalışmadığı (n=105; %70,9) çoğunun sezaryen ile doğum (n=112; %75,7) yaptığı belirlendi. Annelerin durumluk kaygı puan ortalamaları 40,43±4,31, sürekli kaygı puan ortalamaları ise 41,43±4,89 olarak bulundu. Çalışmada, annelerin doğum şekli ve taburcu olmasına kendisini hazır hissetme durumuyla durumluk kaygı puanları arasında, annenin çalışma durumu ve doğum şekliyle sürekli kaygı puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu bulundu. **Sonuç:** Araştırmada annelerin durumluk ve sürekli kaygı puanlarının hafif düzeyde olduğu saptandı.

ABSTRACT Objective: This study was carried out to determine the anxiety levels of mothers whose babies were hospitalized in neonatal intensive care unit. **Material and Methods:** The study was a descriptive study and after the necessary permissions were obtained, it was carried out with 148 volunteered mothers whose babies were hospitalized in neonatal intensive care unit of a university hospital between November 2015 and May 2016. The data were collected with "Parent and Baby Information Form" and "State and Trait Anxiety Scale". **Results:** It was determined that 56.1% (n=83) of the mothers' participating in the study had a cesarean section (n=112; 75.7%), 35.8% (n=53) of them had graduated from high school and did not work (n=105; 70.9%). It was found that State anxiety point scores were 40.43±4.31 and Permanent anxiety point score were 41.43±4.89. It was found that there was a statistically significant difference between maternal breastfeeding status mode of delivery and feeling ready to be discharged and State anxiety point scores; maternal working status, mode of delivery and permanent anxiety scores. **Conclusion:** It was determined that the mothers' State and Permanent anxiety scores were mild in the study.

Anahtar Kelimeler: Anksiyete; prematüre; yenidoğan; yenidoğan yoğun bakım ünitesi

Keywords: Anxiety; premature; newborn; newborn intensive care units

Yenidoğan dönemi, doğumdan sonraki ilk 28 günü içerir. Bebeğin gerçek dünya ile ilk kez tanıştığı ve uterus dışındaki yaşama uyum sağlamaya çaba gösterdiği, hayatın en riskli ve en zor, dolayısıyla da

en belirleyici dönemini kapsamaktadır.^{1,2} Bu dönem sadece annenin değil, ebeveyn sağlığının korunması ve geliştirilmesi açısından da önemli bir dönemdir. Ayrıca bu dönem, hızlı olmakla birlikte karmaşık bir

Correspondence: İlknur KAHRİMAN

Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği ABD, Trabzon, TÜRKİYE/TURKEY

E-mail: ilknurkahriman@hotmail.com

Peer review under responsibility of Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences.

Received: 17 Jun 2020

Received in revised form: 04 Jan 2021

Accepted: 27 Jan 2021

Available online: 09 Mar 2021

2146-8893 / Copyright © 2021 by Türkiye Klinikleri. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

sürecin yaşandığı ve psikososyal uyumun olumsuz etkilendiği ve anne babanın aşırı stresle karşılaştığı bir dönemdir.²

Yenidoğanlar, zararlı etmenlere karşı oldukça duyarlı oldukları bu dönemde; doğum travmaları, solunum sorunları, enfeksiyonlar, prematürelilik, konjenital anomaliler gibi birçok nedenle hastaneye yatırılmaktadırlar. Yenidoğanın hastanede yattığı süreç içerisinde, annelik rolünün sağlık çalışanına geçmesiyle bu durum, annede stres ve kaygının gelişmesine sebep olmaktadır.³

Hastalıklarla mücadele, hastanede kalma, erken doğum gibi beklenmedik durumlar ailede krize neden olmaktadır. Anne ve babalar, aylarca sağlıklı doğacak diye bekledikleri bebeklerinin prematüre doğması ya da ciddi hastalık olması durumunda şok, endişe, keder, suçluluk veya utanç gibi çeşitli olumsuz duygular yaşamaktadırlar.³ Yenidoğan yoğun bakım üniteleri (YYBÜ) ise ebeveynlerin en çok kaygı yaşadıkları birimlerdir. YYBÜ'ye alınan bebekle birlikte ailenin rutin hayatı değişmekte, planladıkları gibi yaşayamamalarının verdiği sıkıntı ile kaygıları artış göstermektedir. Ortam ve hastalık faktörüne ek olarak hastaneye özgü uygulamalar, hastane rutinleri, tanımadıkları aletler, test sonuçları, tedavi ve prognoza ilişkin yeterli bilgilerinin olmaması, bebeklerini kaybetme korkusu ebeveynlerin korku ve kaygılarının daha da artmasına sebep olmaktadır.^{4,5}

Bebeği YYBÜ'de bulunan anneler o dönemde içinde bulunulan psikolojik ve hormonal sebeplerden dolayı şiddetli kaygı yaşayabilmektedirler. Bu aşamada annenin korku ve anksiyete derecesi oldukça yüksek seviyededir. Bu anneler, yaşadıkları kaygı ve stresten dolayı bebeklerin genel durumu hakkında verilen bilgileri doğru algılayamamakta, bebekle ilgili olası durumlarda sağlıklı karar verememekte, bebeklerinin bakımında yetersiz kalmakta ve uygun baş etme yöntemlerini kullanamamaktadırlar.⁵ Bebek, annesinin kucağına alınmadan hemen YYBÜ'ye alınırsa annenin bebeğinin sağlığı ve görünümü hakkındaki korkuları ve endişeleri artarak, panikleme ve anksiyete seviyesi artmaya başlar.⁶ Ebeveynlerde oluşabilecek anksiyete faktörlerinin, özellikle de annenin kaygı durumunun şiddeti dikkate alındığında, etkili hemşirelik yaklaşımlarıyla çözülebilir bir problem olduğu ifade edilmekte-

dir.⁵ Anneler için gerekli hemşirelik girişimlerinin yapılabilmesi için öncelikle annelerin kaygı düzeylerinin ne durumda olduğunun belirlenmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda araştırmanın amacı, YYBÜ'de bebeği yatan annelerin kaygılarının ne düzeyde olduğunun ve annelerin kaygılarını etkileyen faktörlerin neler olduğunun belirlenmesidir.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

ARAŞTIRMANIN TÜRÜ

Araştırma, YYBÜ'de bebeği yatan annelerin kaygı düzeylerini belirlemek amacıyla Karadeniz Teknik Üniversitesi Farabi Hastanesi YYBÜ'sünde tanımlayıcı tipte gerçekleştirildi.

ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın yapılacağı hastanede son 1 yıl içerisinde yatan bebek sayısı 434 olarak belirlendi. Araştırma örnekleme, evreni bilinen örneklem büyüklüğü hesabına göre 174 olarak hesaplandı ve bu sayıya ulaşılması hedeflendi. Araştırmanın başladığı süre zarfında personel sayısı yetersizliği nedeniyle YYBÜ'nün 30 olan hasta kapasitesi 20'ye düşürülmüş ve bu nedenle araştırmamızda planlanan sürede 148 anneye ulaşılmıştır. Araştırmamız, bir üniversite hastanesinin YYBÜ'sünde Kasım 2015-Mayıs 2016 tarihleri arasında yürütüldü. Bu tarihler kapsamında YYBÜ'de yatan bebeği olan, okuma yazması olan ve gönüllü olarak katılmayı kabul eden anneler araştırmaya dâhil edilmiştir. Okuma yazması olmayan, gönüllü olarak katılmayı reddeden ve belirlenen tarihler dışında YYBÜ'de bebeği olan anneler araştırmaya dâhil edilmemiştir.

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmanın verileri "Ebeveyn ve Bebek Bilgi Formu" ve Durumluk ve Sürekli Kaygı Ölçeği (DSKÖ)" ile toplandı. Araştırmaya başlamadan önce 10 gönüllü anneye, Ebeveyn ve Bebek Bilgi Formu ve DSKÖ soruları yöneltilmiş ve soruların anlaşılabilirliği değerlendirilerek gerekli düzenlemeler yapıldı.

EBEVEYN VE BEBEK BİLGİ FORMU

Annelerin sosyodemografik özelliklerine ilişkin toplam 8 soru (annelerin yaş, öğrenim düzeyi, çalışma durumu, sosyal güvence, gelir düzeyini algılama du-

rumu); anne ve bebeğe ait toplam 13 soru (annenin gebelik haftası, bebeğin şu andaki haftası, doğum şekli, kaçınıcı bebeği olduğu, cinsiyeti, doğum kilosu, bebeğin tanısı, hastanede kalış süresi, doğum sonrası girişim uygulanma durumu, bebeğin beslenme şekli) ve annelerin bebeğe ilişkin görüşlerine ait toplam 27 soru (annenin bebeği görme durumu, annenin hastanede bebekle kalış süresi, bebek bakımında taburculuk eğitimi alma durumu, evde bebek bakımında destek alma durumu, bebek bakımına ilişkin algılanan yeterlilik durumu, kaygı durumu, taburculuğa hazır oluşluk durumu) olmak üzere 48 sorudan oluştu.

DURUMLUK VE SÜREKLİ KAYGI ÖLÇEĞİ

Spielberger ve ark. tarafından geliştirilen ölçek, Necla Öner ve Le Compte tarafından 1985 yılında Türkçeye çevrilerek geçerliliği ve güvenilirliği yapılmıştır. Ölçeğin Türkçe uyarlamasında alfa korelasyonlarıyla saptanan güvenilirlik katsayıları durumluk kaygı ölçeği (DKÖ) için 0,83-0,92 arasında, sürekli kaygı ölçeği (SKÖ) için 0,83-0,87 arasında saptanmıştır. Bu çalışmada, annelerin Cronbach durumluk alfa değeri 0,97, süreklilik alfa değeri 0,87 olarak bulundu. DKÖ, bireyin belli bir anda ve belirli koşullarda kendini nasıl hissettiğini, SKÖ ise bireyin içinde bulunduğu durum ve koşullardan bağımsız olarak, kendini nasıl hissettiğini belirlemektedir. DSKÖ’de, kişi kendini nasıl hissediyorsa ve duygularının şiddetine göre “Hiç” (1), “Biraz” (2), “Oldukça” (3), “Tamamıyla” (4) seçeneklerinden birini işaretlemesi gerekir. DKÖ, doğrudan (3, 4, 6, 7, 9, 12, 13, 14, 17, 18) ve tersine dönmüş ifadelerden (1, 2, 5, 8, 10, 11, 15, 16, 19, 20) oluşmaktadır. SKÖ ise doğrudan (22, 23, 24, 25, 28, 29, 31, 32, 34, 35, 37, 38, 40) ve tersine dönmüş ifadelerden (21, 26, 27, 30, 33, 36, 39) oluşmaktadır. Değerlendirmede olumlu duyguları dile getiren ters ifadeler puanlanırken, 1 ağırlık değerinde olanlar 4’e ve 4 ağırlık değerinde olanlar ise 1’e dönüştürülür. Olumsuz duyguları dile getiren doğrudan ifadelerde 4 değerindeki yanıtlar, kaygının yüksekliğini gösterir. Tersine çevrilmiş ifadelerde ise 4 değerindeki yanıtlar düşük, 1 değerindeki yanıtlar ise yüksek kaygıyı gösterir. Olumsuz duyguları ifade eden doğrudan ifadelerin toplam puanı ile olumlu duyguları dile getiren ters ifadeler,

tersine çevrilerek toplanır ve her 2 ölçekten ayrı ayrı toplam 20-80 arasında değişen toplam puan elde edilir. Ölçeğin puan aralıkları; 0-40 puan “kaygı yok”, 41-60 puan “hafif kaygı”, 61> puan “şiddetli kaygı” şeklinde değerlendirildi.⁷ Annelerden DKÖ ile kendilerine yöneltilen sorulara “o anda” nasıl hissediyorlar ise o hissi gösteren yanıtı işaretlemeleri istenmiştir.

ARAŞTIRMANIN ETİK YÖNÜ

Araştırmanın yapılabilmesi için Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulundan, 16.11.2015 tarih, 24237859-615 sayılı ve 2015/90 protokol kodu ile etik kurul onayı alınmıştır. Çalışmanın yürütüldüğü hastaneden kurum izni alınmıştır. Ayrıca annelere, araştırmanın amacı ve doldurmaları istenen formlar anlatılmış, bilgilerin gizliliği açıklanmış, katılımın gönüllülük esasına dayandığı belirtilmiş ve “gönüllü bilgilendirme ve onam formu” alınmıştır. Araştırma, Helsinki Deklarasyonu Prensipleri’ne uygun olarak yapıldı.

VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından, kurum ve etik kurul izni alındıktan sonraki süreçte YYBÜ’de bebeği yatan, 2-3 gün içerisinde taburculuğu planlanan ve araştırmaya katılmayı kabul eden annelere çalışma hakkında gerekli bilgiler verildikten sonra ortalama 15-20 dk süresince her bir anneyle ayrı bir odada yüz yüze görüşme yöntemiyle toplandı.

İSTATİSTİKSEL ANALİZ

Tüm değişkenlerin frekans (f) ve yüzde (%) değerleri hesaplanmıştır. Ölçeklere güvenilirlik ve analizi uygulandı. Ölçeklerin normallik varsayımlarının test edilebilmesi için Kolmogorov-Smirnov testi uygulandı. Karşılaştırmalı analizlerde Kruskal-Wallis H testi ve Mann-Whitney U testi uygulandı. Ölçekler arasındaki ilişki için Spearman korelasyon analizi uygulandı. İstatistiksel olarak p<0,05 olan değerler anlamlı kabul edildi.

ARAŞTIRMANIN BAĞIMLI VE BAĞIMSIZ DEĞİŞKENLERİ

Annelerin sosyodemografik özelliklerini, bebeğin özelliklerini ve annelerin bebeğe ilişkin görüşlerini kapsayan tanıtıcı “Ebeveyn ve Bebek Bilgi Formu” soruları bağımsız değişkenler olarak kabul edilmiş-

tir. Araştırmaya katılan annelerin DSKÖ puan ortalamaları bağımlı değişkenler olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR

Araştırmaya katılan annelerin çoğunun 25-34 yaş grubunda (n=83; %56,1), lise mezunu (n=53; %35,8) ve çalışmadığı (n=105; %70,9) belirlenmiştir. Annelerin %91,2'sinin (n=135) sosyal güvenceye sahip olduğu, %69,6'sının (n=103) gelir düzeyinin orta düzeyde olduğu ve çoğunun 1 çocuğa (n=66; %44,6) sahip olduğu görülmüştür (Tablo 1).

Otuz beş ve üzeri yaş grubunda, ilkokul mezunu, 2 çocuğa sahip olan, gelir durumunu iyi ve orta düzeyde algılayan, çalışan ve sosyal güvenceye sahip olan annelerin DKÖ puanının, diğer gruplara oranla daha yüksektir. Ancak gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (p>0,05). Araştırmaya katılan annelerin SKÖ puan ortalamalarının ise 24 ve altı yaş

grubunda olan, ortaokul mezunu, bir çocuğa sahip, gelir durumunu orta düzeyde algılayan, çalışmayan ve sosyal güvenceye sahip olmayan annelerde daha yüksek olduğu görüldü. Annelerin SKP ortalamalarıyla çalışma durumu arasında anlamlı bir fark olduğu saptandı (MWU=1690,00; p=0,013).

Araştırmada sezaryen doğum yapan annelerin DKÖ puanı normal doğum yapan annelere göre daha yüksek olduğu ve bu farkın anlamlı olduğu tespit edildi (MWU=1492,000; p=0,011), (MWU=1950,00; p=0,040). SKÖ puan ortalamalarının ise normal doğum yapan annelerde daha yüksek olup, puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğu saptandı (MWU=1473,500; p=0,010). Gebeliği isteme durumu ve bebeğin cinsiyetiyle DSKÖ arasında anlamlı bir farka rastlanılmadı (Tablo 2).

Annelerin DKP ortalamaları 40,43±4,31, SKP ortalamaları ise 41,43±4,89 olarak bulunmuştur (Tablo 3).

TABLO 1: Annelerin sosyodemografik özelliklerine göre durumluk ve sürekli kaygı ölçeği puan ortalamalarının dağılımı.

Özellikler	n/%	DKÖ	Test ve önemlilik	SKÖ	Test ve önemlilik
		Medyan (minimum-maksimum)		Medyan (minimum-maksimum)	
Yaş					
≤24	26 (17,5)	38,50 (30,00-44,00)	X ² _{K-W} =5,131 p=0,072	41,00 (37,00-61,00)	X ² _{K-W} =1,794 p=0,401
25-34	83 (56,1)	41,00 (30,00-50,00)		41,00 (31,00-56,00)	
≥35	39 (26,4)	41,00 (27,00-56,00)		41,00 (32,00-50,00)	
Öğrenim durumu					
İlkokul	37 (25,0)	41,00 (31,00-56,00)	X ² _{K-W} =2,858 p=0,411	42,00 (34,00-56,00)	X ² _{K-W} =5,013 p=0,172
Ortaokul	28 (18,9)	40,50 (30,00-50,00)		41,00 (36,00-61,00)	
Lise	53 (35,8)	40,00 (32,00-48,00)		41,00 (27,00-54,00)	
Üniversite	30 (20,3)	40,00 (30,00-49,00)		40,00 (32,00-49,00)	
Çocuk sayısı					
1	66 (44,6)	40,00 (30,00-49,00)	X ² _{K-W} =2,731 p=0,521	41,00 (27,00-61,00)	X ² _{K-W} =1,304 p=0,250
2	39 (26,4)	41,00 (33,00-56,00)		41,00 (32,00-52,00)	
3 ve üzeri	43 (29,0)	41,00 (31,00-50,00)		40,00 (34,00-50,00)	
Algılanan gelir durumu					
İyi	36 (24,3)	41,00 (30,00-50,00)	X ² _{K-W} =1,235 p=0,531	40,50 (27,00-56,00)	X ² _{K-W} =4,778 p=0,092
Orta	103 (69,6)	41,00 (30,00-56,00)		41,00 (32,00-61,00)	
Kötü	9 (6,1)	39,00 (31,00-46,00)		38,00 (34,00-44,00)	
Çalışma durumu					
Çalışıyor	43 (29,1)	41,00 (30,00-56,00)	MWU=1993,50 p=0,262	40,00 (27,00-61,00)	MWU=1690,00 p=0,013
Çalışmıyor	105 (70,9)	40,00 (31,00-50,00)		41,00 (34,00-46,00)	
Sosyal güvenceye sahip olma					
Evet	135 (91,2)	41,00 (30,00-56,00)	MWU=766,50 p=0,450	41,00 (27,00-56,00)	MWU=792,50 p=0,563
Hayır	13 (8,8)	41,00 (30,00-46,00)		41,00 (34,00-61,00)	

DKÖ: Durumluk kaygı ölçeği; SKÖ: Sürekli kaygı ölçeği; X²_{K-W}: Kruskal-Wallis; MWU: Mann-Whitney U.

TABLO 2: Annelerin doğuma ilişkin özelliklerine göre durumluk ve sürekli kaygı ölçeği puan ortalamalarının dağılımı.

Özellikler	n/%	DKÖ	Test ve önemlilik	SKÖ	Test ve önemlilik
		Medyan		Medyan	
Doğum şekli					
Normal	36 (24,3)	39,50 (30,00-50,00)	MWU=1492,00 p=0,011	43,00 (34,00-61,00)	1473,50
Sezaryen	112 (75,7)	41,00 (31,00-56,00)		41,00 (27,00-56,00)	p=0,010
Gebeliği isteme durumu					
Evet	61 (87,2)	41,00 (30,00-56,00)	MWU=2508,00 p=0,572	41,00 (27,00-61,00)	MWU=2568,00
Hayır	87 (12,8)	40,00 (31,00-46,00)		41,00 (34,00-52,00)	p=0,730
Bebeğin cinsiyeti					
Kız	72 (48,6)	40,00 (30,00-56,00)	MWU=2734,50 p=0,991	41,00 (27,00-61,00)	MWU=2720,00
Erkek	76 (51,4)	41,00 (30,00-52,00)		41,00 (32,00-54,00)	p=0,951

DKÖ: Durumluk kaygı ölçeği; SKÖ: Sürekli kaygı ölçeği; X2K-W: Kruskal-Wallis; MWU: Mann-Whitney U.

TABLO 3: Yenidoğan yoğun bakım ünitesinde bebeği yatan annelerin durumluk ve sürekli kaygı puan ortalamaları.

Kaygı durumu	Ortalama±SS
DKP ortalamaları	40,43±4,31
SKP ortalamaları	41,43±4,89

DKP: Durumluk kaygı puanı; SKP: Sürekli kaygı puanı; SS: Standart sapma.

TABLO 4: Bebeklerin gestasyon haftası, hastanede kalış süresi, şimdiki ve doğumdaki kilosu ile annenin hastanede kalış sürelerinin durum ve sürekli kaygı puanlarıyla ilişkisi.

	DKÖ puanı		SKÖ puanı	
	r değeri	p değeri	r değeri	p değeri
Gestasyon haftası	-0,069	0,402	0,070	0,399
Hastanede kalış süresi	0,028	0,736	0,069	0,402

DKÖ: Durumluk kaygı ölçeği; SKÖ: Sürekli kaygı ölçeği.

Araştırmamızda, bebeklerin gestasyon haftası ve hastanede kalış süreleriyle DSKP arasında bir ilişki saptanmamıştır ($p>0,05$) (Tablo 4).

TARTIŞMA

YYBÜ’de yatan bebeği olan annelerin kaygı düzeylerini inceleyen araştırmamızda annelerin DKÖ puan ortalamalarının hafif, SKÖ puan ortalamalarının ise orta düzeyde olduğu bulunmuştur. Yapılan diğer çalışmalarda annelerin DKÖ ve SKÖ toplam puan ortalamalarının orta düzeyde olduğu saptanmıştır.^{8,9} Çelen ve Taş Arslan tarafından yürütülen ve prematüre bebeği olan anne ve babaların kaygı düzeyleri ve ilişkili faktörlerin araştırıldığı çalışmada ise annelerin

DKÖ puan ortalamalarının düşük olduğu ve kaygı yaşamadıkları, sürekli kaygı düzeylerinin ise orta düzeyde olduğu belirlenmiştir.¹⁰ Bu çalışmada, annelerde gözlenen hafif düzeyde kaygı düzeyinin, eğitim düzeyi yüksek annelerin çoğunlukta olması ve bebeğin bakımında kendilerini hazır hissetmelerine bağlı olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmamızda annelerin yaşlarına göre DKÖ ve SKÖ puanları arasında anlamlı farklılık saptanmamıştır. Benzer şekilde Erdem’in çalışması ile Üst ve ark.nın çalışmasında da annelerin yaşıyla durumluk kaygı düzeyleri arasında anlamlı farklılık saptanmamıştır.^{11,12} Bu durum, annelerin kaygı düzeylerinin yaş faktöründen etkilenmediğini göstermektedir. Yaşı ne olursa olsun YYBÜ’de bebeği yatan her anne kaygı yaşayabilmektedir.

Araştırmamızda annelerin eğitim durumlarına göre DKÖ puanı ve SKÖ puanı arasında anlamlı farklılık saptanmamıştır. Benzer şekilde literatürde, eğitim durumunun annelerin kaygı puan ortalamalarını etkilemediğini bildiren çalışmalar bulunmaktadır.⁹⁻¹¹ Ancak araştırmamızda anlamlı olmamakla birlikte, DKÖ puanının ilkökul mezunu annelerde, SKÖ puanının ise ortaokul mezunu annelerde daha yüksek olduğu bulundu. Dolayısıyla eğitim düzeyinin düşük olması, annelerin kaygı düzeylerini etkileyebileceği düşünülmekte ve bu doğrultuda geniş çaplı araştırmalar yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Araştırmamızda annelerin gelir durumu ve sosyal güvencesi olma durumuna göre DKÖ ve SKÖ puanları arasında anlamlı farklılık saptanmazken,

annelerin çalışma durumuna göre SKÖ puanı arasında anlamlı farklılık saptandı. Çalışmayan annelerin SKÖ puanı, çalışan annelere göre anlamlı olarak daha yüksek belirlendi. Yapılan benzer çalışmalarda annelerin herhangi bir işte çalışma durumuyla DKÖ ve SKÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanırken, diğer çalışmalarda ise annelerin çalışma durumu ve gelir durumuna göre durumluk kaygı düzeyleri arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür.¹²⁻¹⁴ Bu doğrultuda, çalışmayan annelerin bebeğinin hastanede ne kadar süre kalacağını bilmediği için hastane masrafları, anne ve bebek ihtiyaçları, bakım ve tedaviyle ilgili malzeme ve cihazların alınması, ulaşım ve barınma gibi sorunlar yaşayabileceği düşüncesinden dolayı kaygılarının yüksek olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmada doğum şekli sezaryen olan annelerin DKÖ puanı, normal doğum yapan annelere göre daha yüksek bulundu ve bu farkın anlamlı olduğu saptandı. SKÖ puanlarının ise normal doğum yapan annelerde anlamlı olarak daha yüksek olduğu saptandı. Dönmez ve ark.nın araştırmasında ise vajinal doğum yapan annelerle sezaryen doğum yapan annelerin kaygı düzeylerinin benzer olduğu belirlenmiştir.¹⁵ Bu doğrultuda doğum şeklinin, annelerin kaygı düzeylerine etkisini değerlendirmek için daha geniş çaplı çalışmalara ihtiyaç bulunmaktadır.

Araştırmamızda annelerin gebeliği isteme durumuna göre DKÖ ve SKÖ puanları arasında anlamlı farklılık tespit edilmedi. Benzer şekilde Üst ve ark.nın araştırmasında ise annelerin gebeliği isteme durumu ve kaygı düzeyleri arasında anlamlı farklılık saptanmamıştır.¹² Bu durum, annelerin gebeliğe hazır olmadıklarından dolayı kaygılarının yüksek olabileceğini düşündürmektedir. Ancak Özyazıcıoğlu ve Güdücü Tüfekçi'nin araştırmasında annelerin gebeliği isteme durumuna göre durumluk kaygı düzeyleri arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ve gebeliği istemeyen annelerin kaygı düzeyleri gebeliği isteyen annelere göre daha yüksek saptanmıştır.⁸

Araştırmamızda annelerin bebeklerinin cinsiyetine göre göre DKÖ ve SKÖ puanları arasında anlamlı farklılık tespit edilmedi. Çelen ve Taş Arslan çalışmasında da araştırmamıza benzer şekilde cinsiyete göre annelerin DSKP ortalamalarının birbirine yakın olduğu bu-

lunmuştur.¹⁰ Özyazıcıoğlu & Tüfekçi'nin çalışmasında da bebeğin cinsiyeti ile annelerin kaygı durumları arasında anlamlı fark bulunmadığı saptanmıştır.⁸ Çalışma bulgumuzun aksine Erdem'in yaptığı çalışmada ise bebeğin cinsiyetiyle annelerin kaygı düzeyi arasında anlamlı fark olduğu bulunmuştur.¹¹ YYBÜ'de bebeği yatan annelerin bebek sahibi olma biçiminde kültürel ve dini faktörlerin etkisi olabilir. Bu nedenle hemşireler bu çeşitliliğin farkında olmalıdırlar.

Araştırmada 2 çocuğa sahip annelerin DKP ortalamasının diğer gruplara göre yüksek olduğu, sürekli kaygı puan ortalamasının ise tek çocuğa sahip olan annelerde daha yüksek olduğu ancak çocuk sayısı ile annelerin DSKP ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olmadığı bulundu. Çelen & Taş Arslan yaptığı çalışmada da çalışmamıza benzer sonuçlar bulunmuştur.¹⁰ Üst ve ark.nın araştırmasında da annelerin gebelik sayısına göre durumluk kaygı düzeyi arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ve ilk gebeliğini yaşayan annelerin kaygı düzeyleri, diğer gruplara göre yüksek olarak belirlenmiştir.¹² Annelerin çoğunun ilk kez doğum yaptığı, doğum ve doğum sonu döneme ilişkin yeterince bilgi edinmedikleri ve az da olsa daha önce riskli gebelik geçirmiş annelerin varlığı düşünülürse bebek bakımına ilişkin bilgi ve bakım gereksinimlerinin arttığını, bir yandan da bebek bakımında daha az zorluk yaşayacaklarını, stres ve kaygıyla baş etmelerinin daha kolay olacağını düşündürmektedir.

Araştırmamızda bebeklerin gestasyon haftası ve hastanede kalış süresiyle DSKP'si arasında bir ilişki saptanmamıştır. Çalışma bulgularımıza benzer şekilde yapılan çalışmalarda da bebeklerin gestasyon haftasıyla annelerin DSKP'si arasında anlamlı fark bulunmamıştır.^{10,11,13} Çalışmamızda, bebeklerin hastanede kalış süresiyle DSKÖ puanı arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Yapılan diğer çalışmalarda ise bebeğin YYBÜ'de kalma süresiyle annelerin durumluk kaygı düzeyi arasında anlamlı farklılık saptanırken, sürekli kaygı düzeyiyle anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.^{9,11,13}

SONUÇ

Araştırmada annelerin DSKP'sinin hafif düzeyde olduğu, sezaryen doğum yapan annelerin durumluk, normal doğum yapan annelerin sürekli kaygı düzey-

lerinin daha yüksek olduğu ve bebeğinin taburcu olmaya kendisini hazır hissedenden annelerin, kendisini hazır hissetmeyen annelere göre durumluk kaygı düzeylerinin daha düşük olduğu sonucuna varıldı. Annelerin YYBÜ'deki bebekleri hakkında kaygılı olmaları, sağlıklı karar verememelerine, bebeklerinin bakımı konusunda sıkıntı yaşamalarına sebep olduğundan dolayı mutlaka kaygıları önemsenmeli ve hemşireler tarafından kaygı düzeyleri ve kaygılarını etkileyen faktörler belirlenerek uygun girişimler yapılması önerilmektedir. Annelerin olabildiğince en erken sürede bebekleriyle bir arada olmaları ve bakıma katılmaları desteklenerek, annelerin bebekleriyle ilgili kaygı ve endişelerinin azaltılması sağlanabilir. Bu tarz çalışmaların daha etkili olması için bebeği YYBÜ'de yatan annelerin içinde buldukları psikolojik durumları dikkate alınarak, destekleyici hemşirelik yaklaşımlarıyla annelerin kaygı düzeyleri azaltılmaya çalışılmalı ve bu noktada gerekirse yoğun bakım hemşirelerine ilgili seminer ve eğitimler verilebilir.

Finansal Kaynak

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğrudan bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firmasından, tıbbi alet, gereç ve malzeme sağlayan ve/veya üreten bir firma veya herhangi bir ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme sürecinde, çalışma ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyebilecek maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite üyeliği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, bilirkişilik, herhangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.

Yazar Katkıları

Fikir/Kavram: Deniz Omak, İlknur Kahrıman; **Tasarım:** Deniz Omak, İlknur Kahrıman; **Denetleme/Danışmanlık:** İlknur Kahrıman, Yavuz Özoran; **Veri Toplama ve/veya İşleme:** Deniz Omak; **Analiz ve/veya Yorum:** Deniz Omak, İlknur Kahrıman; **Kaynak Taraması:** Deniz Omak, İlknur Kahrıman; **Makalenin Yazımı:** Deniz Omak, İlknur Kahrıman; **Eleştirel İnceleme:** İlknur Kahrıman; **Kaynaklar ve Fon Sağlama:** Deniz Omak; **Malzemeler:** Deniz Omak.

KAYNAKLAR

- Konukbay D, Arslan F. Yenidoğan yoğun bakım ünitesinde yatan yenidoğan ailelerinin yaşadıkları güçlüklerin belirlenmesi. [Determination of the difficulties of the families whose babies hospitalized in the newborn intensive care unit]. Journal of Anatolia Nursing and Health Sciences. 2011;14(2):6-22. [Link]
- Karakaplan S, Yıldız H. Doğum sonu konfor ölçeği geliştirme çalışması. [A study on developing a postpartum comfort questionnaire]. Journal of Nursing Science and Art of Maltepe University. 2010;3(1):55-65. [Link]
- Turan TM, Bolışık B. Prematüre bebeği olan ailelere serviste uygulanan planlı eğitimin anne ve bebek üzerine olan etkilerinin incelenmesi. [An investigation of the effects of planned education given in clinic on mothers and the premature babies]. C. U. Journal of School of Nursing. 2003;7(1):39-46. [Link]
- Çalışır H, Şeker S, Güler F, Taşçıoğlu Anaç G, Türkmen M. Yenidoğan yoğun bakım ünitesinde bebeği yatan ebeveynlerin gereksinimleri ve kaygı düzeyleri. [The anxiety levels and needs of infants' parents in a neonatal intensive care unit]. C.U. Journal of School of Nursing. 2008;12(1):24-8. [Link]
- Wigert H, Berg M, Hellström AL. Parental presence when their child is in neonatal intensive care. Scand J Caring Sci. 2010;24(1):139-46. [Crossref] [PubMed]
- Dudek-Shriber L. Parent stress in the neonatal intensive care unit and the influence of parent and infant characteristics. Am J Occup Ther. 2004;58(5):509-20. [Crossref] [PubMed]
- Öner N, LeCompte A. Süreksiz Durumluk Sürekli Kaygı Envanteri El Kitabı. 1. Baskı. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları; 1985. [Link]
- Özyazıcıoğlu N, Güdücü Tüfekçi F. Yenidoğan yoğun bakım ünitesinde bebekleri bakım alan annelerin kaygı ve umutsuzluk düzeylerini etkileyen faktörlerin incelenmesi. [Investigation of factors the effects in hopelessness and state-trait anxiety of mothers who cared their baby in neonatal intensive care unit (NICU)]. Journal of Atatürk University School of Nursing. 2009;12(4):66-73. [Link]
- Akbaş M, Akça E, Şenoğlu A, Gökyıldız Sürücü Ş. Yenidoğan yoğun bakım ünitesinde bebeği yatan anne-babaların anksiyete ve depresyon düzeylerinin incelenmesi. [The analysis of anxiety and depression levels among parents whose newborns were hospitalized at neonatal intensive care]. STED. 2019;28(2):87-97. [Crossref]
- Çelen R, Taş Arslan F. The anxiety levels of the parents of premature infants and related factors. J Pediatr Res. 2017;4(2):68-74. [Crossref]
- Erdem Y. Anxiety levels of mothers whose infants have been cared for in unit level-I of a neonatal intensive care unit in Turkey. J Clin Nurs. 2010;19(11-12):1738-47. [Crossref] [PubMed]
- Üst ZD, Pasınlıoğlu T, Özkan H. Doğum eyleminde gebelerin anksiyete düzeylerinin incelenmesi. [Investigation of anxiety levels of pregnant women in labor]. Journal of Anatolia Nursing and Health Sciences. 2013;16(2):110-5. [Link]
- Tekin F. Yenidoğanın geçici takipnesi ile hastaneye yatırılan yenidoğanların ebeveynlerinin kaygı düzeyi ve etkileyen faktörler [Yüksek lisans tezi]. Zonguldak: Bülent Ecevit Üniversitesi; 2019. [Crossref]
- Mizrak B, Deniz AO, Acikgoz A. Anxiety levels of mothers with newborns in a neonatal intensive care unit in Turkey. Pak J Med Sci. 2015;31(5):1176-81. [Crossref] [PubMed] [PMC]
- Dönmez S, Yeniel ÖA, Kavlak O. Vajinal doğum ve sezaryen doğum yapan gebelerin durumluk kaygı düzeylerinin karşılaştırılması. [Comparison of the stait anxiety levels of pregnant women who have vaginal or cesarean delivery]. Gümüşhane University Journal of Health Sciences. 2014;3(3):908-20. [Link]